

- Khomyn, P. Ya. "Oblikove zabezpechennia zvitnosti pro finansovi rezultaty maie buty metodolohichno obgruntovanyam" [Accounting for Reporting on Financial Results Must be Methodologically Sound]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, no. 6 (2004): 9-15.
- Khorunzhak, N. M. "Finanova zvitnist – informatsiina baza analizu finansovo-hospodarskoi diialnosti pidpriemstva" [Financial Reporting is an Information Base for Analyzing the Financial and Economic Activity of an Enterprise]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu imeni Vadyma Hetmana* (2002): 529-533. <https://core.ac.uk/reader/32619662>
- Kolos, I. V. "Zvitnist yak element systemy upravlinnia pidpriemstvom" [Reporting as an Element of the Enterprise Management System]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 8 (2006): 26-31. <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/14256a73-2a6c-45ac-99f3-66ec9f4e1050/content>
- [Legal Act of Ukraine] (2013). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2000). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>
- Nahiriska, K. Ye., and Herus, Ya. Ye. "Pryntsypy ta vymohy do formuvannia zvitnosti pidpriemstv: upravlin-

- nyi aspekt" [Principles and Requirements for the Formation of Enterprise Reporting: Management Aspect]. *Ekonomichni nauky. Seriia «Oblik i finansy»*, iss. 10, part 2 (2013): 176-183. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%282%29__25
- Petruk, O. "Integrated Reporting in the Conditions of Sustainable Development: Institutionalization Through Standardization". *Intellectual Economics*, vol. 14, no. 2 (2020): 161-183. DOI: <https://doi.org/10.13165/IE-20-14-2-05>
- Skrypnyk, N. V., and Skrypnyk, M. Ye. "Sutnist stratehichnoi upravlinskoï zvitnosti ta pidkhody shchodo yïi formuvannia" [The Essence of Strategic Management Reporting and Approaches for Its Formation]. *Naukovyi ohliad*, no. 5 (2015). <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view-File/499/675>
- Zadorozhnyi, Z.-M. V., and Ometsinska, I. Ya. "Vnutrishnyohospodarska zvitnist u systemi upravlinnia pidpriemstvom" [Intracompany Reporting in the Enterprise Management System]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 4 (2020): 169-184. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.04.169>

УДК 657.6:336.71:005.334

JEL: D81; G32; H83; M41

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-6-300-307>

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ НА ПРИКЛАДІ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ

©2024 ДУТЧАК І. Б., ВАСИЛШИН С. І., ЯЦКО М. В.

УДК 657.6:336.71:005.334

JEL: D81; G32; H83; M41

Дутчак І. Б., Василішин С. І., Яцко М. В. Роль бухгалтерського обліку в управлінні ризиками на прикладі фінансових інститутів

У статті розглянуто роль бухгалтерського обліку у виявленні й управлінні ризиками, зокрема на прикладі фінансових інститутів. Досліджено специфіку фінансових установ та їхніх ризиків, зокрема кредитного, процентного, ліквідності та ринкового ризиків. Визначено роль бухгалтерського обліку в оцінці цих ризиків, а також в управлінні ними через внутрішній контроль, аналіз фінансової звітності та розробку стратегій ризик-менеджменту. Наведено конкретні приклади та вказівки щодо того, як бухгалтери можуть виявляти, оцінювати та мінімізувати ризики у фінансових інститутах, забезпечуючи при цьому дотримання вимог нормативно-правового регулювання. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні потреби залучення фахівців обліково-аналітичного профілю в процес прийняття ефективних рішень щодо управління ризиками фінансового суб'єкта. У сучасних умовах фінансові інститути перебувають в умовах нестабільного економічного, політичного і технологічного середовища, що призводить до значного збільшення невизначеності. Це створює складний набір потенційних ризиків, які в разі неправильного управління можуть призвести до втрат, завдати шкоди або навіть зруйнувати бізнес-модель і репутацію компанії. Однією з ключових компетенцій бухгалтерів сьогодні є здатність вчасно ідентифікувати потенційні ризики для їх уникнення або ефективного управління ними. Наукова новизна дослідження полягає в розкритті доцільності залучення бухгалтерів до процесу прийняття рішень і розробки політики інтегрованого управління ризиками фінансового суб'єкта з метою збереження його вартості. Зроблено висновок про важливість професійного обліковця в управлінні ризиками для фінансових установ і підкреслено роль проактивного підходу до ризик-менеджменту, у якому бухгалтери є ключовими гравцями. Наголошено на тому, що інтегроване управління ризиками слід розглядати як важливий аспект сучасного бізнесу, який допомагає організаціям ефективно керувати різними видами ризиків, включно з фінансовими, операційними, репутаційними тощо. Такий підхід дає змогу компаніям точніше аналізувати, оцінювати та керувати ризиками, мінімізуючи потенційні збитки та підвищуючи ймовірність досягнення поставлених цілей. Інтегроване управління ризиками передбачає впровадження спеціальних стратегій, процесів, інструментів і систем, які інтегруються в загальну стратегію та бізнес-процеси компанії. Цей підхід також сприяє підвищенню прозорості та поліпшенню корпоративного управління, що, зі свого боку, підвищує довіру з боку інвесторів, партнерів і клієнтів. Крім того, інтегроване управління ризиками дає змогу компаніям бути більш адаптивними до умов ринку, що змінюються, й оперативно реагувати на потенційні загрози та можливості.

Ключові слова: управління фінансовими ризиками, аудит ефективності, регуляторні стандарти, оптимізація капіталу, бухгалтерський облік.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 13.

Дутчак Ірина Богданівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: iryna.dutchak@lnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8069-7236>

Василюшин Станіслав Ігорович – доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу обліку та оподаткування, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» НААН України (вул. Героїв Оборони, 10, Київ, 03680, Україна), директор Інституту обліку і фінансів НААН України (вул. Героїв Оборони, 10а, Київ, 03127, Україна)

E-mail: vasylyshynstanislav@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5023-9878>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/B-4646-2019>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217102948>

Яцко Максим Вікторович – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту, Ужгородський національний університет (пл. Народна, 3, Ужгород, 88000, Україна)

E-mail: maksym.yatsko@uzhnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1145-5302>

UDC 657.6:336.71:005.334

JEL: D81; G32; H83; M41

Dutchak I. B., Vasylyshyn S. I., Yatsko M. V. The Role of Accounting in Risk Management on the Example of Financial Institutions

The article discusses the role of accounting in identifying and managing risks, in particular on the example of financial institutions. The specifics of financial institutions and their risks, in particular credit, interest, liquidity and market risks, are studied. The article defines the role of accounting in assessing these risks, as well as in managing them through internal control, analysis of financial statements and development of risk management strategies. Specific examples and guidance are provided on how accountants can identify, assess, and minimize risk in financial institutions while ensuring compliance with norms and regulations. The aim of the study is to substantiate the need to involve specialists in the accounting and analytical profile in the process of making effective decisions on risk management of a financial entity. In modern conditions, financial institutions are in an unstable economic, political and technological environment, which leads to a significant increase in uncertainty. This creates a complex set of potential risks that, if mismanaged, can lead to losses, damage, or even destroy the company's business model and reputation. One of the key competencies of accountants today is the ability to identify potential risks in time to avoid them or effectively manage them. The scientific novelty of the study lies in the disclosure of the expediency of involving accountants in the decision-making process and the development of a policy of integrated risk management of a financial entity in order to preserve its value. It is concluded that a professional accountant is important in risk management for financial institutions and the role of a proactive approach to risk management, in which accountants are key players, is emphasized. It is emphasized that integrated risk management should be considered as an important aspect of modern business, which helps organizations to effectively manage various types of risks, including financial, operational, reputational, etc. This approach allows companies to more accurately analyze, assess, and manage risks, minimizing potential losses and increasing the likelihood of achieving their goals. Integrated risk management involves the implementation of specific strategies, processes, instruments, and systems that are integrated into the company's overall strategy and business processes. This approach also contributes to increased transparency and improved corporate governance, which in turn increases trust from investors, partners, and customers. In addition, integrated risk management enables companies to be more adaptable to changing market conditions and respond quickly to potential threats and opportunities.

Keywords: financial risk management, performance audit, regulatory standards, capital optimization, accounting.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 13.

Dutchak Iryna B. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: iryna.dutchak@lnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8069-7236>

Vasylyshyn Stanislav I. – D. Sc. (Economics), Professor, Leading Researcher of the Department of Accounting and Taxation, National Scientific Center «Institute of Agrarian Economics» of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (10 Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03680, Ukraine), Director of the Institute of Accounting and Finance of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (10a Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03127, Ukraine)

E-mail: vasylyshynstanislav@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5023-9878>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/B-4646-2019>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217102948>

Yatsko Maksym V. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing, Uzhhorod National University (3 Narodna Sq., Uzhgorod, 88000, Ukraine)

E-mail: maksym.yatsko@uzhnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1145-5302>

У сучасному світі, де економічні та фінансові ризики стають усе більш складними та непередбачуваними, роль бухгалтерського обліку в управлінні ризиками стає надзвичайно важливою. Особливо це стосується фінансових інститутів, які опиняються під постійним впливом різноманітних факторів, що створюють небезпеку

для їх діяльності. Важлива роль бухгалтерського обліку обумовлена тим, що він:

- ✦ дає змогу ідентифікувати різноманітні фінансові ризики, з якими зіштовхується організація, такі як кредитний ризик, ризик втрати інвестицій, ризик валютних коливань тощо;

- ✦ допомагає встановлювати та здійснювати внутрішній контроль над фінансовими операціями: контроль за витратами, моніторинг платіжних потоків, перевірку достовірності фінансової звітності тощо;
- ✦ надає необхідну фінансову інформацію для розробки й оцінки стратегій управління ризиками. Наприклад, відстеження фінансових показників дає змогу оцінити ефективність різних інвестиційних стратегій і ризики, пов'язані з ними;
- ✦ забезпечує фінансові звіти й аналітичні дані, що використовують для оцінки фінансового стану організації й ідентифікації потенційних фінансових ризиків;
- ✦ допомагає в розробці та виконанні стратегічних планів, які враховують ризики. До них належать: розробка бюджетів, прогнозування фінансових результатів і розробка стратегій мінімізації ризиків;
- ✦ забезпечує підготовку фінансової звітності, яка відображає фінансові результати і стан фінансових організацій. Ці звіти служать інвесторам, регуляторам та іншим зацікавленим сторонам для оцінки ризиків;
- ✦ допомагає забезпечити дотримання законодавства та регуляторних вимог, що сприяє зменшенню правових ризиків.

Фінансові інститути, такі як банки, страхові компанії, інвестиційні та пенсійні фонди, відіграють ключову роль у фінансовій системі, сприяючи розвитку економіки та забезпечуючи фінансову стабільність. Вони взаємодіють між собою та з клієнтами для забезпечення ефективного функціонування фінансової системи та задоволення різноманітних фінансових потреб суспільства.

Одним із ключових аспектів компетентності бухгалтерів сьогодні є їхня здатність вчасно виявляти потенційні ризики, щоб уникнути їх або в разі потреби ефективно керувати ними. Традиційно бухгалтери сприймалися як виконавці, чії обов'язки обмежувалися веденням фінансової звітності та обліку. Однак у сучасному бізнес-середовищі, де ризики стають усе більш складними та непередбачуваними, бухгалтери можуть стати ключовими фігурами в прийнятті стратегічних рішень.

Наукова новизна роботи полягає в обґрунтуванні важливості залучення бухгалтерів до центру процесу прийняття рішень і розробки політики інтегрованого управління ризиками фінансового інституту з метою збереження його вартості. Це означає, що бухгалтерів мають включати в усі аспекти процесу управління ризиками, починаючи

від виявлення й оцінки ризиків до встановлення стратегій та контролю за їх виконанням. Такий підхід дає змогу фінансовому інституту використовувати свої фінансові ресурси більш ефективно та зменшити можливість фінансових втрат.

Багато фінансових інститутів, зокрема страхові компанії, пенсійні й інвестиційні фонди, не використовують потенціал бухгалтерів під час розробки політики управління ризиками.

Такий підхід може призвести низки проблем, а саме:

- ✦ недостатня ефективність управління ризиками. Без участі бухгалтерів у процесі управління ризиками фінансові інститути можуть не отримати комплексну оцінку ризиків, що може призвести до неправильного визначення стратегій управління ними;
- ✦ втрата конкурентної переваги. Фінансові інститути, які не залучають бухгалтерів до процесу управління ризиками, можуть втратити конкурентну перевагу перед іншими установами, які активно використовують їхні знання та навички для розробки стратегій управління ризиками.

Найбільш значущими тенденціями в розвитку бухгалтерського обліку за сучасних умов, що мають значення для системи управління ризиками, на нашу думку, є:

- ✦ *цифровізація й автоматизація процесів бухгалтерського обліку.* Відмова від ручного ведення обліку та перехід до використання спеціалізованих програмних рішень дає змогу значно покращити точність і швидкість обробки фінансових даних. Це також знижує імовірність помилок і шахрайства, що є важливим аспектом в управлінні ризиками;
- ✦ *використання великих даних (Big Data) й аналітика.* Зі збільшенням обсягу даних з'являється можливість глибше аналізувати фінансову інформацію та виявляти приховані ризикові фактори. Бухгалтери можуть використовувати аналітичні інструменти для виявлення тенденцій, аномалій і потенційних ризикових ситуацій;
- ✦ *посилення регуляторних вимог.* Правила та нормативи, що постійно змінюються, вимагають від бухгалтерів постійного оновлення знань і дотримання суворих стандартів. Це важливо для запобігання фінансовим порушенням і штрафам з боку регуляторних органів;
- ✦ *поліпшення внутрішнього контролю й аудиту.* Суворі системи внутрішнього контролю й аудиту дають змогу виявляти та за-

побігати фінансовим ризикам, а також забезпечують відповідність компанії вимогам законодавства. Бухгалтери відіграють ключову роль у розробці та реалізації ефективних систем контролю й аудиту;

- ★ *приділення значної уваги сталому розвитку.* Дедалі більше компаній ставлять собі завдання не лише збільшити прибуток, а й управляти ризиками, пов'язаними зі сталим розвитком. Бухгалтери повинні враховувати такі аспекти, як екологічна стійкість, соціальна відповідальність і корпоративне управління у своїй діяльності.

Ці тенденції вказують на необхідність для бухгалтерів не лише стежити за фінансовими показниками, а й брати активну участь в управлінні ризиками, що є ключовим елементом успішного функціонування сучасних організацій.

Зазначені твердження підтверджуються значною кількістю досліджень як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Дослідження присвячені питанням теорії обліку, його парадигм і концепцій. До розробок українських науковців належать праці Атамас П. Й., Атамас О. П., Крамаренко Г. О. [1], Королюк Т. М., Вінник Т. М. [4], Мулик Т. О., Томчук О. Ф., Федоришиної Л. І. [5] та ін.

Незважаючи на значну кількість наукових напрацювань учених і фахівців за вказаною тематикою, через динамічність процесів, які відбуваються, актуальність аналізу ролі бухгалтерського обліку у виявленні, оцінці й управлінні ризиками у фінансовій сфері лишається дуже високою, що вимагає надалі проводити емпіричні, теоретичні та практичні дослідження.

Мета статті полягає у визначенні ролі бухгалтерського обліку як важливої складової в управлінні ризиками для фінансових інститутів і підтримці їхньої стійкості в сучасному економічному середовищі.

Під час написання роботи використано *монографічний, абстрактно-логічний метод і метод системного аналізу.*

Монографічний метод дозволяє глибоко і всебічно дослідити конкретні аспекти управління ризиками у фінансових інститутах, аналізуючи наявні теоретичні та практичні підходи до ведення бухгалтерського обліку. Використання цього методу сприяє визначенню основних принципів і стандартів, які застосовуються для обліку та аналізу фінансових ризиків.

Абстрактно-логічний метод дає змогу виділити ключові закономірності та тенденції у сфері управління ризиками, систематизувати знання про роль бухгалтерського обліку в цьому процесі. Завдяки цьому методу можна узагальнити досвід

різних фінансових установ, виокремити типові проблеми та розробити теоретичні моделі для їх вирішення.

Метод системного аналізу дозволяє розглянути фінансовий інститут як цілісну систему, в якій управління ризиками є одним із ключових елементів. Цей метод допомагає виявити взаємозв'язки між різними складовими системи, оцінити їх вплив на загальний рівень фінансової стабільності та ефективності. Завдяки системному підходу можна розробити комплексні стратегії управління ризиками, які враховують як внутрішні, так і зовнішні фактори.

Використання цих методів забезпечує комплексний підхід до вивчення ролі бухгалтерського обліку в управлінні ризиками, дозволяє врахувати різні аспекти та фактори, що впливають на ефективність цього процесу у фінансових інститутах.

За сучасних умов фінансові інститути відіграють основну роль у досягненні вимог цілей сталого розвитку. Під час планування й впровадження заходів для досягнення цілей сталого розвитку важливими є професійні, організаційні, управлінські та бізнес-навички спеціалістів у сфері обліку й аналітики. Це свідчить про важливість представників бухгалтерської професії. Урядові структури, комерційні та некомерційні організації в усьому світі довіряють фахівцям бухгалтерської сфери в разі прийняття важливих рішень, що сприяють успішній діяльності економічних і фінансових суб'єктів. Фахівці з обліку можуть мати значний вплив на бізнес-процеси, починаючи від розробки стратегій управління ризиками і до впровадження ефективних систем контролю й аудиту. Вони володіють навичками у сфері фінансів й аналітики, що дає їм змогу передбачати та керувати ризиками на більш стратегічному рівні (*табл. 1*).

Деякі фінансові суб'єкти, використовуючи аналітичні відділи, формують інтегровану корпоративну звітність, яка відображає людський капітал, соціальні відносини, інтелектуальний, екологічний, виробничий і фінансовий потенціали. Завдяки аналітичним навичкам, об'єктивності та конструктивній допитливості, бухгалтери відмінно підходять для ключової ролі в управлінні ризиками. Вони надають надійну інформацію, яка дає змогу приймати правильні рішення, що сприяють більш ефективному управлінню ризиками як сьогодні, так і в майбутньому [4].

У межах цього дослідження під ризиком розуміється імовірність виникнення небажаного фінансового стану для організації, що формується внаслідок спотворення інформації в бухгалтерській звітності через порушення принципів і стандартів бухгалтерського обліку.

Компетенції бухгалтера, пов'язані зі сферою управління ризиками

Напрямок	Компетенції
Стратегічний менеджмент	Управління ризиками підприємства
Лідерство	Комунікативні навички
	Співпраця, командна робота й управління відносинами
Звітність і контроль	Дотримання податкового законодавства та планування
	Внутрішній контроль

Джерело: розроблено авторами на основі [13].

Очевидно, що в разі невідповідності облікової політики, порушення міжнародних і вітчизняних стандартів і принципів бухгалтерського обліку, неправильного відображення інформації спотворюються фінансові показники, ускладнюється виявлення ризиків. Організація може зазнати збитків, відхилитися від очікуваного прибутку, отримати збитки. Щоб уникнути подібних наслідків, необхідно вміти правильно виявляти та класифікувати ризики, а також уміти мінімізувати негативний ефект, ґрунтуючись на повній і точній інформації. Наявні ризики можна розділити на зовнішні та внутрішні (рис. 1). Внутрішні ризики – це насамперед ризики, пов'язані з обліковою політикою й оцінкою, оскільки в обліковій політиці вказується метод оцінки об'єктів бухгалтерського обліку, звідси може статися необ'єктивна оцінка і навіть неточне визначення вартості. Крім того, типовим внутрішнім ризиком є математичні прорахунки, шахрайство, а також неправильне тлумачення фактів господарського життя, що часто виникає через недостатню кваліфікацію бухгалтерів або нестачу інформації.

Говорячи про зовнішні ризики, тобто про ті ризики, які виникають через зовнішні фактори, можна вказати ризик приховування частини до-

ходів з метою ухилення від сплати податків, наприклад у разі, якщо керівництво організації приховало частину прибутку від договору на оренду, консультаційних послуг тощо. Також є ризик неправильної інтерпретації фінансових показників у зв'язку з тим, що показники звітності не завжди відображають реальні можливості компанії. Крім того, виникають ризики, пов'язані з недосконалістю законодавчої бази, переходом з вітчизняних стандартів на Міжнародні стандарти фінансової звітності (далі – МСФЗ), неточністю в стандартах бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО), частою зміною нормативних актів у частині бухгалтерського обліку, складністю їх сприйняття [5].

Для багатьох фінансових суб'єктів, особливо це стосується страхових та інвестиційних компаній, важливо розвивати механізми, підходи й інструменти управління ризиками, які виникають унаслідок невизначеностей, таких як економічні, політичні, кліматичні й інші зміни. Отже, управління ризиками стає ключовою компетенцією для бухгалтерів, які повинні мати навички та досвід у цій сфері. Згідно з дослідженням IFAC, 86% організацій – членів IFAC розглядають управління ризиками як одну з основних компетенцій обліково-аналітичних служб [8]. Проте дослідження ради директорів

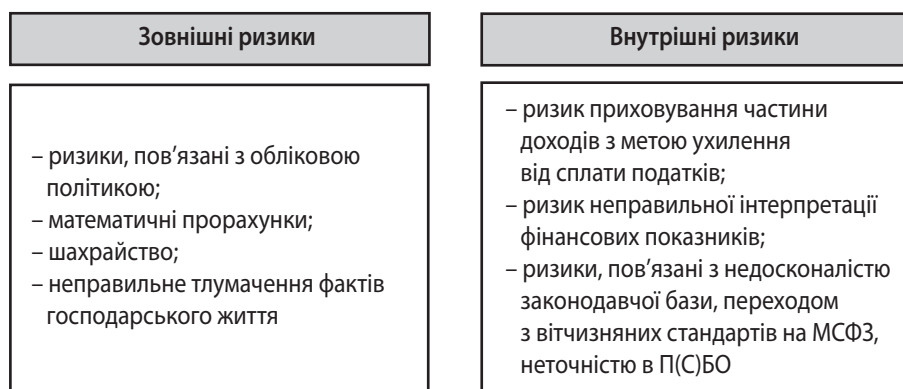

Рис. 1. Класифікація бухгалтерських ризиків

Джерело: розроблено авторами на основі [7–11].

McKinsey, проведене у 2017 р., показує, що для організацій, які не належать до фінансового сектора, управління ризиками не є пріоритетним завданням [9].

Дослідники з Державного університету Північної Кароліни й Американського інституту дипломованих громадських бухгалтерів також указують, що практики управління ризиками в переважній кількості фінансових суб'єктів ще не сформовано. Лише 22% опитаних респондентів описують своє управління ризиками як стійке й інтегроване зі стратегічними цілями діяльності [10].

Необхідність розкриття в бухгалтерському обліку інформації про ризики пов'язана з підвищеною складністю та нестабільністю сучасного бізнес-середовища [2]. В умовах мінливого ринку компанії стикаються з різними видами ризиків, які можуть істотно вплинути на їх фінансове становище та результати діяльності. Розкриття інформації про ризики в бухгалтерському обліку є ключовим для забезпечення прозорості та достовірності фінансової звітності.

По-перше, це дає змогу зацікавленим сторонам, таким як інвестори, кредиторі й аналітики, краще розуміти ризики, з якими стикається компанія, та приймати усвідомлені рішення про вкладення чи кредитування.

По-друге, розкриття інформації про ризики сприяє підвищенню рівня довіри з боку зацікавлених сторін до фінансової звітності компанії. Це особливо важливо в ситуаціях, коли ризики можуть істотно вплинути на фінансові результати.

Дослідження, проведене Асоціацією сертифікованих бухгалтерів (ACCA) у 2012 р. [11], виявило цікаві тенденції в культурі прийняття рішень бухгалтерами в різних секторах і організаціях у всьому світі (рис. 2). Розглянемо деякі з них більш детально:

- ✦ 75% респондентів указали на важливість обговорення та критичного аналізу пропозицій вищого керівництва. Це свідчить про відкритий підхід до прийняття рішень і важливість колективного мислення;
- ✦ 74% респондентів підтвердили важливість визнання невизначеності та пошук відповідних методів для її вирішення. Це підкреслює значення об'єктивності й аналітичної діяльності в бухгалтерському процесі;
- ✦ 74% респондентів наголосили на важливості ухвалення рішень, що відображають законні інтереси всіх сторін. Це свідчить про високий рівень етичності та професійності серед бухгалтерів;
- ✦ 72% і 69% відповідно вказали на важливість вибору дій, які є етичними та законними. Це підтверджує, що дотримання етичних і правових стандартів надзвичайно важливе в бухгалтерській професії;
- ✦ 67% респондентів указали на важливість ретельного продумування рішень і використання розрахунків або моделей там, де це можливо. Це підкреслює значення аналітичного підходу до прийняття рішень;
- ✦ дуже мало респондентів (лише 12% і 3% відповідно) указали на значення досягнення консенсусу або беззастережного виконання інструкцій вищого керівництва.

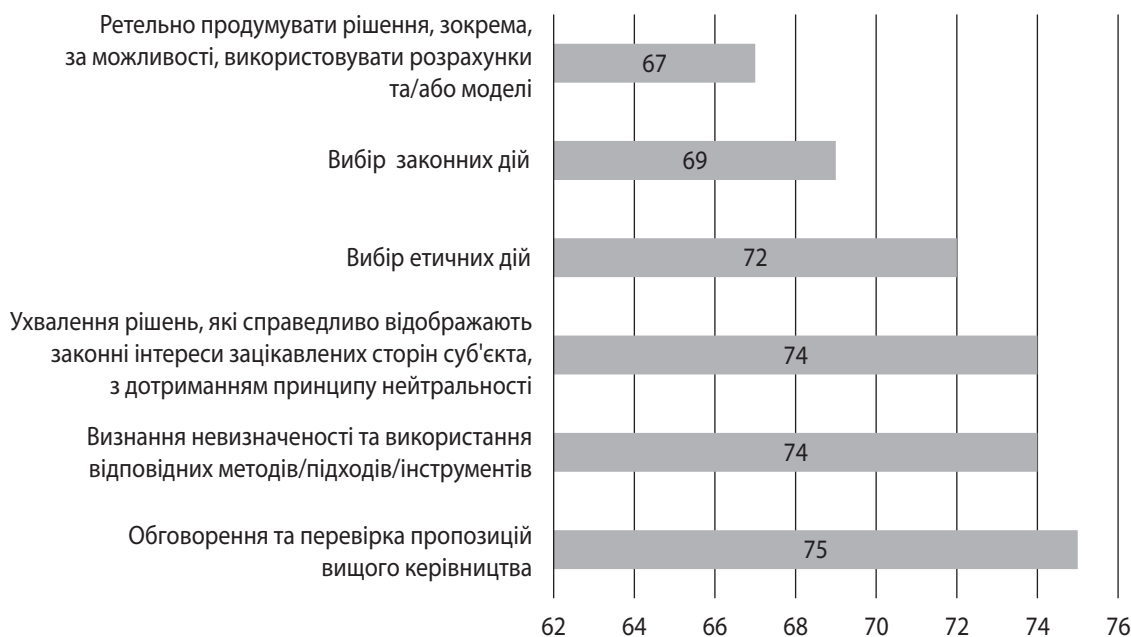

Рис. 2. Як впливають бухгалтери на культуру прийняття корпоративних рішень

Джерело: розроблено авторами на основі [11].

Ці дані підкреслюють важливість етичності, об'єктивності й аналітичного мислення в бухгалтерській професії та свідчать про те, що бухгалтери в усіх секторах і організаціях вважають ці аспекти ключовими в разі прийняття рішень.

Бухгалтери беруть участь в управлінні ризиками в межах своєї щоденної діяльності, зокрема під час надання інформації про поточні та майбутні ризики та можливості, пов'язані з ключовими рішеннями, такими як [3–6]:

- ✦ *інвестування* – проводять фінансовий аналіз та оцінку ризиків для вирішення того, в які інвестиції варто вкласти гроші компанії;
- ✦ *фінансове планування* – допомагають визначити бюджетні обмеження, управляти капіталом і прогнозувати фінансові потоки, що дає можливість компанії уникнути фінансових проблем у майбутньому.
- ✦ *бюджетування* – беруть участь у складанні бюджетів, оцінюючи ризики та можливості в різних галузях діяльності компанії;
- ✦ *управління ліквідністю* – відстежують поточну ліквідність компанії та допомагають керувати нею, запобігаючи можливим фінансовим кризам.

Загалом бухгалтери відіграють ключову роль в управлінні ризиками, надаючи фінансову інформацію й аналітику, яка дає змогу керівництву компанії приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності та мінливості бізнес-середовища.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження обґрунтовано важливість бухгалтерського обліку у процесі управління ризиками для фінансових інститутів. Ризик-менеджмент має орієнтуватися на мінливість бізнес-середовища, а прийняті управлінські рішення – ґрунтуватися на релевантній та доречній інформації про можливі прояви чи деструктивні впливи ризиків на показники діяльності суб'єктів господарювання чи фінансових інститутів.

На думку авторів, основними заходами в контексті посилення дієвості обліково-інформаційного забезпечення управління ризиками для підтримки стійкості фінансових інститутів в сучасному економічному середовищі є:

1. *Підвищення рівня комунікації та співпраці.* Важливо створити умови для ефективного обміну інформацією та співпраці між бухгалтерським відділом та іншими функціональними підрозділами компанії, щоб забезпечити інтегрований підхід до управління ризиками.
2. *Упровадження сучасних технологій.* Рекомендується інвестувати в сучасні техноло-

гічні рішення, які допоможуть автоматизувати процеси управління ризиками та підвищити якість аналізу даних.

3. *Розвиток стратегій управління ризиками.* Компанії повинні розробляти та реалізовувати стратегії управління ризиками, адаптовані до їх конкретних потреб і особливостей бізнесу, за активної участі бухгалтерів.
4. *Навчання та розвиток кадрів.* Рекомендовано посилити навчання та розвиток бухгалтерів у сфері управління ризиками, щоб вони могли краще розуміти й аналізувати ризики, а також застосовувати сучасні інструменти та методи управління ризиками.

Загалом проведені дослідження дають змогу не лише зрозуміти роль бухгалтерського обліку в управлінні ризиками, але й виділити практичні кроки для поліпшення цього процесу в організації. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Атамас П. Й., Атамас О. П., Крамаренко Г. О. Роль бухгалтерського обліку в управлінні ризиками підприємництва. *Академічний огляд*. 2016. № 1. С. 60–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2016_1_8
2. Гуріна Н. В., Томша А. О. Аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-15>
3. Ільїна А. О. Інвестиційна безпека як індикатор ефективності державного стимулювання інвестиційного процесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. Вип. 25. Ч. 1. С. 70–75. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_25/1/17.pdf
4. Королюк Т. М., Вінник Т. М. Наукові погляди щодо ролі бухгалтерського обліку в управлінні ризиками. *Галицький економічний вісник*. 2019. Т. 57. № 2. С. 142–152. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.02.142
5. Мулик Т. О., Томчук О. Ф., Федоришина Л. І. Аналітичне забезпечення заборгованості підприємства в умовах антикризового управління. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 1. С. 146–160. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/22187.pdf>
6. The 2030 Agenda for Sustainable Development: A Snapshot of the Accountancy Profession's Contribution. *IFAC*. 2016. URL: <https://www.ifac.org/publications-resources/2030-agenda-sustainable-development-1>
7. Make it your business: Engaging with the Sustainable Development Goals. *PwC*. 2015. URL: https://www.pwc.com/gx/en/sustainability/SDG/SDG%20Research_FINAL.pdf
8. Enabling the Accountant's Role in Effective Enterprise Risk Management. *IFAC*. URL: <https://www.ifac.org/>

- knowledge-gateway/professional-accountants-business-paib/publications/enabling-accountant-s-role-effective-enterprise-risk-management
9. Gius D., Mieszala J.-Ch., Panayiotou E., Poppensieker Th. Value and resilience through better risk management. *McKinsey & Company*. 01.10.2018. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/risk/our-insights/value-and-resilience-through-better-risk-management>
 10. Beasley M., Branson B., Hancock B. The State of Risk Oversight: An Overview of Enterprise Risk Management Practices. 2018. URL: <https://erm.ncsu.edu/library/research-report/2018-the-state-of-risk-oversight-an-overview-of-erm-practices>
 11. Rules for risk management: culture, behaviour and the role of accountants. ACCA. 2012. URL: https://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/corporate-governance/tech-afb-rrm_exec2.pdf
 12. ISO 31000:20002009. Risk Management – Principles and Guidelines. URL: <https://pecb.com/whitepaper/iso-31000-risk-management--principles-and-guidelines>
 13. Köse T., Ağdeniz Ş. The Role of Management Accounting in Risk Management. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. Ağustos 2019. P. 509–526. DOI: 10.25095/mufad.607200.

REFERENCES

- Atamas, P. I., Atamas, O. P., and Kramarenko, H. O. "Rol bukhhalterskoho obliku v upravlinni ryzykamy pidprijemnytstva" [The Role of Accounting in Business Risk Management]. *Akademichnyi ohliad*, no. 1 (2016): 60-69. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2016_1_8
- Beasley, M., Branson, B., and Hancock, B. "The State of Risk Oversight: An Overview of Enterprise Risk Management Practices". 2018. <https://erm.ncsu.edu/library/research-report/2018-the-state-of-risk-oversight-an-overview-of-erm-practices>
- "Enabling the Accountant's Role in Effective Enterprise Risk Management". *IFAC*. <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/professional-accountants-business-paib/publications/enabling-accountant-s-role-effective-enterprise-risk-management>
- Gius, D. et al. "Value and resilience through better risk management". *McKinsey & Company*. October 01, 2018. <https://www.mckinsey.com/business-functions/risk/our-insights/value-and-resilience-through-better-risk-management>

- Hurina, N. V., and Tomsha, A. O. "Aspekty oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia ryzykamy pidprijemstva" [Aspects of Accounting and Analytical Support of Enterprise Risk Management]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 43 (2022). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-15>
- "ISO 31000:20002009. Risk Management – Principles and Guidelines". <https://pecb.com/whitepaper/iso-31000-risk-management--principles-and-guidelines>
- Ilna, A. O. "Investytsiina bezpeka yak indyktor efektyvnosti derzhavnogo stymulivannia investytsiino-ho protsesu" [Investment Security as Indicator of Efficiency of State Stimulation of Investment Process]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky»*, iss. 25, part 1 (2017): 70-75. http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_25/1/17.pdf
- Koroliuk, T. M., and Vinnyk, T. M. "Naukovi pohliady shchodo roli bukhhalterskoho obliku v upravlinni ryzykamy" [Scientific Opinions of the Role of Accounting in Risk Management]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 57, no. 2 (2019): 142-152. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.02.142
- Kose, T., and Agdeniz, S. "The Role of Management Accounting in Risk Management". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, no. August (2019): 509-526. DOI: 10.25095/mufad.607200
- "Make it your business: Engaging with the Sustainable Development Goals". *PwC*. 2015. https://www.pwc.com/gx/en/sustainability/SDG/SDG%20Research_FINAL.pdf
- Mulyk, T. O., Tomchuk, O. F., and Fedoryshyna, L. I. "Analitichne zabezpechennia zaborhovanosti pidprijemstva v umovakh antykryzovoho upravlinnia" [Analytical Assurance of the Company's Debt in the Context of Anti-crisis Management]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, no. 1 (2019): 146-160. <http://repository.vsau.org/getfile.php/22187.pdf>
- "Rules for risk management: culture, behaviour and the role of accountants". ACCA. 2012. https://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/corporate-governance/tech-afb-rrm_exec2.pdf
- "The 2030 Agenda for Sustainable Development: A Snapshot of the Accountancy Profession's Contribution". *IFAC*. 2016. <https://www.ifac.org/publications-resources/2030-agenda-sustainable-development-1>